

Albert Schouteet, *Regesten op de oorkonden van het stadsbestuur van Brugge*, Deel I, 1089-1300 (Archief- en Bibliotheekwezen in België. Inventarissen, VI; Brussel, 1973, 215 blz.).

Van het voor de middeleeuwse geschiedenis van Vlaanderen en van West-Europa zo belangrijke stadsarchief van Brugge bestond slechts de gebrekkige inventaris van L. Gilliodts-Van Severen. Welke goede diensten hij in het verleden ook mag hebben bewezen, hij was verre van volledig. Met name signaleerde hij van de nagenoeg 520 oorkonden uit de periode vóór 1300, die het stadsarchief bevat, er slechts 156. De in zijn ambt vergrijsde en dienstwillige archivaris van Brugge heeft de taak op zich genomen hieraan te verhelpen door alle oorkonden van vóór 1500 uit het stadsarchief in regestvorm bekend te maken. Een eerste deel dat de periode vóór 1301 beslaat verscheen in de nu reeds bekende reeks 'Archief- en Bibliotheekwezen in België. Inventarissen' en tevens als deel IV van de reeks 'Brugse Geschiedbronnen' van de Société d'Emulation. 519 nummers komen erin voor: één van 1089, vijf uit de twaalfde eeuw en de overige uit de dertiende eeuw. Alle oorkonden die op het stadsarchief berusten onder welke vorm dan ook (origineel, vidimus of copie) werden opgenomen in een strikt chronologische volgorde. De regesten zijn uitgewerkt volgens de klassieke voorschriften. Naast de beknopt gehouden analyse vindt men onder elk nummer de te Brugge bewaarde tekstoverleveringen met de aanduiding over hun vindplaats, de bestaande uitgaven ervan en een aanduiding over de bezegeling.

Van een inventaris mag geëist worden dat hij betrouwbaar en overzichtelijk is. Naar ons gevoel werd aan deze laatste verwachting niet ten volle voldaan. Dit hangt samen met de overigens lovenswaardige bedoeling van de auteur om de eigennamen in de tekst van zijn regesten zo getrouw mogelijk te laten aansluiten bij de vorm die zij in de oorkonden hebben. In principe werden zij dus zonder meer overgenomen uit de bron en in de uitgave cursief gezet. Het tekstbeeld heeft echter onder die bonte mengeling van lettertypen geleden en bovendien werd het aangenomen principe niet consequent aangehouden en doet de toepassing ervan soms nogal potsierlijk aan. De werkwijze brengt met zich dat de gebruiker voor minder bekende plaatsnamen verplicht is te trachten de identificatie op te sporen in het register dat echter niet voor alle varianten van een naam een trefwoord bevat.

Een paar voorbeelden zullen duidelijk maken wat wij bedoelen. In de regesten wordt in tegenstelling met het aangenomen principe steeds gewoon 'Rome' vernoemd, behalve bij no 137 waar men 'Roma' vindt. Atrecht of Arras komt bij regesten van Latijnse oorkonden in het regest gewoon onder zijn Nederlandse naam voor, bij deze van Franse oorkonden daarentegen onder zijn Franse vorm, maar dan cursief gezet. Voor enkele Latijnse documenten vermeldt het regest (no 93 en 392) echter gewoon 'Arras' en hetzelfde gebeurt bij enkele Franse oorkonden (no 114 en 117). Bij andere Latijnse documenten (no

155 en 420) daarentegen treft men dan weer Arras aan. Bij het no 186, een Latijnse oorkonde, vindt men 'Sint-Radegundis de Poitiers' en bij no 73, een Frans stuk 'Angnies, vrouw van Michiel Doubrekin'.

Ook het alfabetisch register met zijn dicht opeengepakte druk en met zijn wemeling van cursief en gewone letter leek ons ook bij het gebruik niet zo handig. Onnauwkeurigheden ontbreken er trouwens niet in. Het in no 261 gesignaleerde Moerkerke hebben wij er niet aangetroffen. Bedoeld werd waarschijnlijk Stomparshoeke, een gehucht van die lokaliteit. De Brugse makelaarscorporatie wordt onder de hoofding Brugge wel gesignaleerd voor no 295, maar niet voor no 290. De vermelding van een bisschop van Doornik in no 382 werd in de klapper opgegeven als no 383. Atrecht komt niet voor in no 92 zoals het register aangeeft, maar wel in het niet geciteerde no 93. Nu eens worden kerkelijke instellingen in de klapper opgenomen onder de hoofding van de vestigingsplaats, dan weer onder hun eigen naam, maar vaak ook ontbreken zij volledig. Ook in de tekst zelf komen enkele onachtzaamheden voor. Het no 48, gedateerd 1250, is in feite een onbestaande oorkonde en dient te worden geschrapt. Het betreft gewoon document no 56, waar het op zijn juiste datum 1252 is geplaatst. Bij no 92 is *et* waarschijnlijk slechts een drukfout voor *el*. De recente uitgave van deze oorkonde door C. Wyffels in de *Handelingen Koninklijke Commissie voor geschiedenis, CXXXII* (1966) 99-101 werd bovendien niet opgegeven. Ook de analyse ervan voldoet niet volledig. In feite gaat het om een bevestiging van een privilegie van 7 april 1279, waarvan de tekst volledig erin werd overgenomen. Daarom moest de auteur volgens de door hem gevolgde werkwijze ook op die datum een regest hebben ingelast. Ook het no 100 werd in de geciteerde publicatie van C. Wyffels uitgegeven, terwijl ook de uitgave bij G. Espinas en H. Pirenne in hun bekende *Recueil...*, I, 560, no 155 van de oorkonde no 56 over het hoofd werd gezien. Enkele malen ook werden de initialen die in de oorkonden voorkomen tussen haakjes opgelost, maar in andere gevallen (bijvoorbeeld no 201) werd dit nagelaten ofschoon het zonder moeite kon gebeuren.

Een analytische inventaris zal wel altijd ergens schoonheidsvlekjes vertonen en het was zeker niet de bedoeling iets af te doen van de waarde van het uiterst nuttig werkinstrument dat A. Schoutet de historici heeft verschaft. Men kan slechts hopen dat hij zijn opzet snel zal kunnen voltooien en dat hij voor het geheel een globale, duidelijke en nauwkeurige klapper zal aanleggen.

R. van Uytven

C. A. van Kalveen, *Het bestuur van bisschop en Staten in het Nedersticht, Oversticht en Drenthe, 1483-1520* (Dissertatie Utrecht. Bijdragen van het instituut voor middeleeuwse geschiedenis der rijksuniversiteit te Utrecht, XXXVI; Groningen: H. D. Tjeenk Willink, 1974, 540 blz., f 60.-).

De schrijver van dit lijvige boek stelde zich ten doel de politieke geschiedenis te beschrijven van Sticht en Oversticht gedurende de jaren 1483-1520. Een ouder plan om het onderzoek tot 1528 voort te zetten, liet hij uit overwegingen van tijdnood varen. Begin- en eindpunt zijn daardoor wat willekeurig: niet de aanvang van het episcopaat van David van Boergondië, maar het herstel van diens gezag door Maximiliaan van Oostenrijk vormt het begin, een in Overijssel uitgebroken stedenoorlogje, drie jaar nadat bisschop Filips van Boergondië het heft in handen had genomen, het einde.

De auteur heeft met grote toewijding het beschikbare archiefmateriaal bestudeerd en er in ruime mate gegevens aan ontleend over instituties, binnen- en buitenlandse politiek en